

Ingrés d'Acadèmics corresponents

UN SEGLE D'ASSISTÈNCIA PSIQUIÀTRICA MUNICIPAL A BARCELONA

Josep M. Costa i Molinari

Acadèmic corresponent

L'assistència psiquiàtrica a Barcelona a mitjans del XIX es repartia entre diverses institucions, la majoria públiques i algunes privades. Hi havia malalts ingressats a l'Hospital de la Santa Creu, i també a la Casa de Caritat. L'estadística oficial de dementes en establiments públics de l'any 1847 assenyalava que a l'Hospital General de la Santa Creu hi ha 227 malalts i a la Casa de Caritat de Barcelona n'hi ha 286. Però també n'hi havia a la Casa de Misericòrdia institució creada el 1802 amb la finalitat de recollir "*los holgazanes y vagabundos, los hijos mal inclinados, los impedidos, los locos, los fatuos y decrepitos.*"

Tanmateix un gran nombre de malalts no podien ser atesos en aquestes institucions per no tenir llits disponibles o per requerir-ho de manera immediata o per no haver-hi cap persona responsable i es va haver d'habilitar unes dependències als baixos de l'ajuntament per poder assistir les emergències causades per pertorbacions greus de conducta.

Al cap de poc es va haver de buscar una solució més adient i aprofitant la gran reforma ciutadana amb motiu de l'Exposició Universal de l'any 1888 es va decidir construir l'Asil Municipal del Parc que hauria d'acollir persones necessitades mancades de recursos o amb diversos impediments per poder dur una vida autònoma i adaptada socialment.

Entre aquestes persones n'hi havia un bon nombre que ho eren per patir algun tipus de malaltia mental, d'alienació. Aviat es va veure que aquestes persones necessitaven una atenció especial que anava més enllà del que podia proporcionar-los-hi el metge municipal del districte del Born que era l'encarregat de l'assistència mèdica de l'Asil.

El 1885 es va instituir dins de l'asil un servei específic per a malalts mentals. És en aquest moment en el que podem fixar l'inici d'una assistència psiquiàtrica per a casos urgents per part de l'Ajuntament de Barcelona que ha donat lloc a un procés que ha culminat amb la creació de l'Institut Municipal de Psiquiatria d'Urgència.

Podem identificar-se en el transcurs de l'evolució de l'Institut Psiquiàtric una sèrie d'etapes que corresponen, més o menys, als successius canvis de conjuntura política. Així, en un principi, l'assistència s'ordena i s'estructura a l'Asil del Parc, coincidint amb

l'època de la Primera Exposició Internacional del 88. La República construeix el primer Institut Psiquiàtric, que serà profundament transformat per la guerra civil en ser traslladat a una moderna i racional edificació expressament concebuda per la finalitat que li era pròpia, a un col·legi-convent que anava a ser saquejat i qui sap si cremat. L'època del primer franquisme correspon a una concepció ben expressada, jo diria, per la nova denominació de Preventorio, és a dir, lloc on recollir a qui molesti, ben en sintonia amb l'ambient d'aquells dies. Aquesta situació mal acceptada pels responsables del centre, que van procurar en tot moment actuar com si estessin fent marxar una clínica per a malalts aguts en situació que avui direm de crisi, es va transformar amb l'eufòria de la millor època del porciolisme, en crear l'Institut Municipal de Psiquiatria d'Urgències. Finalment, amb els Ajuntaments democràtics s'ha acabat de delimitar el paper real de la institució dins el marc d'una assistència psiquiàtrica més àmplia que, malauradament, encara està per fer.

L'evolució d'aquesta assistència ha estat complexa i accidentada i podem dividir-la en cinc etapes:

1. Una etapa preliminar a l'Asil del Parc.
2. La creació de la Clínica Psiquiàtrica Municipal
3. El Sanatori Mental, durant la Guerra.
4. El Preventorio Municipal de Psiquiatria
5. L'Institut Municipal de Psiquiatria d'Urgència.

En aquesta comunicació estudiarem les tres primeres.

1. ASIL DEL PARC

A partir de la Llei de Beneficència del 23 de gener de 1822 es disposava que les Diputacions provincials, mitjançant les Juntes de Beneficència eren les oficialment encarregades de l'assistència psiquiàtrica de tot el territori nacional. Els resultats foren molt poc adequats atesa l'escassa dotació de les diputacions i l'absència d'una legislació sistematitzada. Des de la llei de Beneficència del

1849 (reglament 1852) és l'Estat qui s'ha de fer càrrec del govern i de l'organització del asils de «dements». No obstant la insuficiència dels establiments, les diputacions i els ajuntaments, en especial el de Barcelona, van haver de fer-se càrrec de l'internament dels malalts. Per tal motiu el Reial Decret del 19 de maig del 1885 sobre l'internament de dements, prescriu que les diputacions provincials i els ajuntaments cuidaran d'habilitar un local amb les convenients condicions per a recluir els dements en observació, on puguin romandre fins que s'els dugui a un manicomi com a reclusos permanents. Es tractava del Departament d'observació de dements, vigent encara a la llei del 1931. A casa nostra en no poder-se'n fer càrrec la Diputació d'aquesta obligació ho va haver de fer l'Ajuntament.

Per tal de solucionar el problema creat per aquests malalts que s'aplegaven en dependències de la Casa de la Ciutat, va obligar a habilitar les dependències de l'Asil del Parc a l'edifici bastit per sostenir el dipòsit d'aigües del Parc de la Ciutadella acabat de construir amb motiu de l'Exposició Universal del 1888. Aquest important esdeveniment ciutadà va representar més enllà de la seva transcendència econòmica comercial i industrial, un motiu de renovació de gran part de les estructures que havien quedat caducades.

La remodelació de la ciutat, des del punt de vista formal i dinàmic, havia d'afectar, també, a l'assistència psiquiàtrica. S'havia d'acabar amb la retirada de la vista pública de l'espectacle provocat per la presència dels malalts mentals que eren conduïts a unes dependències de la Casa de la Ciutat, des d'on eren traslladats als manicomis.

Primer junt amb altres malalts, poc després en una secció de dements, després ja en un edifici propi i finalment separats dels malalts neurològics veiem com l'Ajuntament va anar solucionant aquest greu problema. Estem en els començaments d'una assistència individualitzada pels malalts mentals per part de l'Ajuntament de Barcelona que s'havia d'anar desenvolupant fins l'actual Institut Psiquiàtric. A l'Acord municipal del 20 de gener de 1884, regla 34, es diu:

...»vendran además obligados los médicos primeros y segundos a visitar y reconocer a los dementes o presuntos dementes que carezcan de asistencia facultativa, cuando para ello reciban aviso de la alcaldía, librando las certificaciones que de su estado les sean reclamados por igual conducto».

En 1885, Eugeni Jaques i Canal, Metge del Cos Municipal de Barcelona, manifesta la seva satisfacció, en un article publicat a la Revista Frenopàtica Barcelonesa, per la determinació del Consistori Barcelonès d'habilitar per albergar provisionalment als «bojos» en els espais situats sota el dipòsit d'aigües del Parc de la Ciutadella: «cuyo edificio, previas las reformas y construcciones que sean me-

nester, servirá comodamente para depositar, aunque sea no más que de una manera provisional, a los infelices orates que se recojan por las calles de la ciudad.»

Abans comenta la necessitat d'erigir com més aviat possible un edifici per a recollir provisionalment els nombrosos casos que es veuen pels carrers i que no poden ésser adequadament atesos a les institucions barcelonines, la major part d'elles de propietat particular, bé per impossibilitat econòmica, bé per les dificultats emanades del Decret del 19 de maig del mateix any. Fins aleshores un internament a un manicomi podia fer-se mitjançant un certificat signat per dos metges i convenientment legalitzat per un notari. En els casos en els quals la família o responsables no poguessin fer front a les despeses d'un internament en un centre privat, calia un llarga tramitació sol·licitant l'ingrés a la Diputació per obtenir la subvenció necessària per a una reclusió en un manicomi contractat per aquella, o sol·licitar un ingrés de caràcter benèfic a l'Asil depenent de l'Hospital de la Santa Creu, on no sempre hi havia llits disponibles.

Moltes famílies sense recursos per a poder atendre els malalts agitats o violents a casa, es veien obligats a abandonar-los al bell mig del carrer, on eren recollits pel guàrdies municipals per a ser dipositats a la Casa de la Ciutat, o en el «cuartelillo» de la secció d'ordre públic. Allí eren retinguts fins a poder aclarir la procedència i la naturalesa del problema.

El retard en poder traslladar a l'establiment corresponent s'agreujava per mor dels requisits i formulismes ordenats per l'esmentat Decret per a l'ingrés en el manicomis. Essent impossible solucionar amb la rapidesa oportuna aquests tràmits s'imposava, segons el parer del Dr. Jaques, la creació d'un establiment, amb el personal adequat i intruït a l'efecte per poder retenir provisionalment als alienats, mentre es tramitin els expedients de reclusió, o als malalts recollits al carrer.

Totes aquestes dificultats sens dubte van obligar a l'Ajuntament de Barcelona a habilitar l'esmentat Asil, atès el notable increment de la demanda que no podia ésser satisfeta utilitzant els baixos de l'Alcaldia mentre estaven esperant que fossin traslladats al seu domicili o als centres de destinació.

En realitat aquest famós Decret del 20 de juny del 1885, regulant l'ingrés dels presumptes alienats en els Manicomis, «va obligar a l'Ajuntament a tenir un lloc per a custodiar aquests malalts de la ment, interí es tramités l'indispensable expedient d'ingrés al Frenocomi, amb caràcter d'observació, fou habilitat l'Asil Municipal del Parc per a prestar-hi aqueix servei».

El 28 de maig del 1885, l'Ajuntament va aprovar el Reglament per al funcionament del **Servei mèdico-sanitari permanent de la Ciutat de Barcelona**. En ell s'estableixen les categories de Metge Primer i Segon per a cada un dels diversos Districtes Municipals. Entre llurs obligacions, l'article 24 disposa que hauran de visitar als dements o presumptes dements mancats d'assistència facultativa, quan se'ls avisi de l'alcaldia, havent de lliurar el certificat corresponent. Al

districte del Born corresponia ocupar-se de l'assistència de les persones acollides a l'Asil del Parc.

En 1893 l'**Asil Municipal de Barcelona** tenia entre altres obligacions l'alberg i manutenció dels alienats i idiots pel temps que calgui fins llur ingrés en un Manicomi o establiment de curació. (art.1,3 del Reglament).

A l'article 27 s'estableix que *el tratamiento de los vesánicos será el que prescriban los médicos del establecimiento.*

Als articles 28 i 29 es regula l'admissió d'alienats. Diuen així:

«Art.28.- Acreditada la alienación ó idiotismo, la Alcaldía dispondrà el ingreso provisional en el Asilo, debiendo solicitarlo la persona más próximamente interesada, siempre que ni ésta ni el alienado posean medios de atender á las necesidades del mismo, y se procurará su inmediata salida para un Manicomio ó Casa de curación.»

«Art. 29. La permanencia en el Asilo durará todo el tiempo que sea necesario, á no ser que lo reclame persona directa y próximamente interesada, la cual deberá expresar los motivos en que funda la reclamación de salida del Asilo.»

També es refereix al tractament en l'article 40 : *«El tratamiento á los vesánicos, será el que prescriban los médicos del Establecimiento.»*

Al 1896 es va crear un **Dispensari Municipal medicoquirúrgic** als baixos de l'Asil. Els metges adscrits al servei eren els encarregats de reconèixer i estendre els dictàmens. El tractament especialitzat es va encomanar al Dr. **Pere Ribas i Pujol** i al Dr. **Artur Galceran i Gaspar**.

Junt amb el personal facultatiu, hi figuren tres *«loqueros»* i altre personal eventual que calgui, la qual cosa ens dona notícia de la importància atorgada a l'assistència dels malalts mentals.

A començaments del XX es descriu l'activitat del Cos mèdic municipal de la següent manera:

«dividit en tres Seccions: Institut Municipal de Beneficència, Institut Municipal d'Higiene i Institut Municipal de Demografia Sanitària. Per altra banda Indica que hi ha diverses especialitats, entre elles la de Malalties mentals que funciona a l'Asil del Parc».

«En aquest establiment hi ha dues seccions per a presumptes dementes. «Cuiden d'elles una Germana de la Sagrada Família per a cada Secció, un «lacro» pels homes i una criada amb igual càrrec per a les dones, una vetlladora i un vigilant (aquest presta, endemés, servei comú a tot el departament d'homes).»

«Hi han en cada Secció, ultra els menjadors, dormitoris, banys i patis d'esbarjo, cel·les individuals pels malalts furiosos, les quals solsament s'utilitzen en cas d'imprescindible necessitat».

«El menjador de la Secció d'homes -continua la memòria- ha estat modificat totalment permetent una major comoditat i netedat en els serveis i en el pati de la mateixa s'ha construït el paviment d'asfalt (que el de dones ja tenia) amb el qual s'evita el perill de que els malalts puguin causar-se danys amb les pedres que arrencaven de terra i amb les que freqüentment s'agredien uns als altres.»

«El nombre de malalts varia constantment, degut a les contínues remeses que s'efectuen al Manicomi, si bé no es en cap ocasió menor de 40 homes i 70 dones.»

«L'Administració de l'Asil s'encarrega gratuïtament del despatx dels expedients de reclusió dels malalts pobres i de son trasllat al Manicomi, passant després nota a la Diputació, per a que aquesta pugui resoldre en definitiva ço referent a les despeses a que dona lloc l'estada dels dementes a aquells establiments.»

A l'Asil es diferencien clarament dos aspectes: el servei general dels asilats que emmalalteixen i l'especial als malalts mentals.

S'hi diferenciaven les següents seccions:

- Secció de transeünts
- Secció de presumptes dementes
- Secció de nens
- Secció d'impedits.
- Infermeries
- Serveis auxiliars.

Hi havia, també, cinc metges que es distribueixen la feina de la següent manera: El Cap de Servei visita als alienats homes, i els altres metges a les alienades dones, als impedits, als transeünts i als nens, respectivament.

La necessitat i conveniència de que Barcelona tingués una institució adient, ve reflectida en una recomanació que la Societat de Psiquiatria i Neurologia va manifestar en una sessió en a que afirma: *«...la necesidad de que existan Clínicas de observación para los psicópatas, del todo distintas de los Manicomios donde sean atendidos aquellos enfermos de la mente, cual dolencia ha adquirido un desarrollo rápido, constituyendo los casos verdaderamente urgentes, que no consienten las demoras de un expediente a causa de los peligros que entrañan para el sujeto o para el público, y donde también tengan temporal estancia los transeuntes y vecinos sin familia que enfermen de dolencia mental. Hasta la resolución de su definitivo destino, los que padezcan vesania transitoria o regularmente accasional y todos los que precisen preliminar estudio antes de ser incorporados al establecimiento que les corresponde; entendiéndose que el ingreso en las Clínicas de observación, dado su objeto, necesariamente ha de realizarse sin las formalidades legales vigentes, la permanencia del sujeto ha de ser regulada por especial Reglamento, la inspección verificada per personal técnico*

delegado del Gobierno y el número de dichas Clínicas debería, por lo menos, elevarse al de las capitales de provincia."

L'**Asil del Parc** és descrit al 1922 de la següent manera:

«Es un buen establecimiento de la Beneficencia municipal, donde son acogidos los menesterosos de ambos sexos, imposibilitados para el trabajo.

El asilamiento tiene carácter provisional, permaneciendo los recogidos en este Asilo el tiempo necesario para el trámite de su destino a otro Establecimiento, en situación de mayor permanencia...

También se halla en esta dependencia el departamento destinado a reclusión provisional de presuntos dementes pobres.

«Els expedients tramitats durant l'any 1920 assoleixen el nombre de 143".

L'any 1922 es va jubilar el Dr. Ribas. Poc després presenta a la Societat de Psiquiatria i Neurologia una comunicació que descriu el servei municipal de dements que es va modernitzar i declarar especialitzat el servei en ser encomanat a dos psiquiatres (ell mateix i Galceran Gaspar) titulant-lo "*Dispensario de enfermedades mentales*" Durant els darrers anys s'ha sol·licitat reiteradament importants modificacions de les que es van aconseguir tan sols la celebració d'unes oposicions per proveïr tres places de metges especialistes. D'aquesta manera s'acorda ascendir al Dr. Galceran que tenia el número 1 de l'escalafó. Al mateix temps es convoquen unes oposicions per a cobrir la plaça vacant i a més a més la de dos metges supernumeraris. Es varen presentar quatre candidats: Rodriguez Arias, Emili Mira, Pere Lliteras i Carles Soler Dopff (que va renunciar a darrera hora). Les oposicions consistien en dos exercicis: un de teòric en el que s'havien d'exposar dos temes triats a l'atzar d'entre els d'un programa preestablert i un altre de pràctic consistent en l'exposició de l'examen de dos malalts (un de cada sexe) que no hauria de superar, entre l'exploració i l'exposició, d'un quart d'hora. El Dr. Rodriguez Arias fou nomenat Metge d'entrada i responsable de l'assistència dels dements i els altres dos com a Metges supernumeraris. El Dr. Ribas afegeix:

" Urge que un servicio de psicópatas como el del Parque, que alberga constantemente de 100 a 130 enfermos mentales, represente una verdadera "Clinica de agudos mentales" y sea una antesala adecuada de los manicmios y constituya un Centro auxiliar de enseñanza de la Psiquiatría".

L'any 1924 aquesta assistència als malalts mentals es va oficialitzar al crear-se el "**Dispensario de Enfermos Mentales de la Ciudad de Barcelona**" del que va ésser director el Dr. **A. Galceran i Gaspar**, formant-ne el cos facultatiu els Drs. **Bel-larmí Rodriguez Arias, Emili**

Mira i Lopez i Pere Lliteras i Brunet.

Les idees sobre l'assistència anaven per aquests camins. Per això l'Ajuntament va decidir renovar les estructures i renovar l'Asil creant la Clínica Psiquiàtrica Municipal, que havia de reunir unes condicions adients per a una assistència digna.

Amb la Dictadura, Martínez Anido, gobernador de la Barcelona, volia fer desaparèixer l'Asil del Parc al·legant que la legislació disposava que l'assistència psiquiàtrica corresponia a les diputacions i no als Ajuntaments, però li vam dir - afirma Rodriguez Arias - que si volia crear problemes a la Diputació, que ho fes ell».

En general, els esforços de la província i del municipi per a subvenir el tractament de les malalties mentals era totalment insuficient. A primers del 1930 una visita de l'Alcalde de Barcelona Comte de Güell a l'Asil del Parc, origina una nota de premsa que deia:

«El alcalde visita el Asilo del Parque. El Alcalde ha visitado hoy el Asilo del Parque habiendo comprobado, segun nos ha dicho, que los servicios de administración y facultativos son excelentes, pues ha tenido ocasión de comprobarlo en todos los detalles incluso en los de la comida que se sirve a los asilados, que nada deja que desear.

La impresión que ha sacado de los locales, especialmente de los destinados a los dementes, no ha sido tan satisfactoria, porque aquellos locales son excesivamente reducidos para el número de personas que han de albergar, dándose el caso de que tienen que dormir en un solo lecho tres o cuatro mujeres locas.

En vista de ello y tratándose de una necesidad tan apremiante el Conde de Güell se propone indicar a la Delegación correspondiente, que es la de Beneficencia, la necesidad de que con toda urgencia se proceda a la ampliación de los locales del Asilo, destinando a ello el crédito que sea necesario».

Rodriguez Arias ho comenta de la següent manera:

"Seis años de denodada lucha (de Mira y mía) y en 1930 el nuevo alcalde Conde de Güell visita el tétrico y absurdo caserón y aprueba los planos de una moderna Clínica Psiquiátrica Municipal de Urgencia, con enfermerías destinadas a psíquicos, un anejo a nerviosos y departamentos complementarios de exploración y tratamiento".

La inquietud entre el metges i en general en la societat es fa palesa. Cal renovar les institucions. En el discurs inaugural de la Societat de Psiquiatria i Neurologia de l'any 1930 el president cessant Dr. Àngel A. Ferrer i Cagigal celebra que la Diputació de Barcelona estigui construint la seva Casa de Salut Regional, lamentant-se però de que les obres vagin tan lentes.

Considera la necessitat de la creació d'un cos nacional de metges psiquiatres de l'Estat al qual s'accedís després d'una estada de dos anys en una clínica psiquiàtrica i fent un concurs-oposició. Els establiments particulars estarien obligats a utilitzar els seus serveis. Aboga per uns Inspectors, creació d'escoles d'infermeria psiquiàtrica i per la creació de Càtedres de Psiquiatria obligatòria a les Universitats i de laboratoris histo-patològics a tots els manicomis provincials. i de dispensaris psiquiàtrics, així com de colònies familiars i agrícoles i de treballs manuals i industrials per a malalts mentals.

Se'l va convèncer de la necessitat de la creació d'una Clínica per a malalts psíquics la qual cosa es va fer en un edifici situat al costat de l'Asil.

2.- CLINICA PSIQUIATRICA MUNICIPAL D'URGÈNCIA.

Recorda Rodriguez Arias *«Pero el vetusto y anfibólico Dispensario de Enfermedades Mentales, instalado en el caserón tachado de Asilo del Parque, fue la bandera y el manantial propicio de nuestras inquietudes juveniles de neuropsiquiatras oficiantes».*

«En 1924 logramos consolidar -mediante oposiciones- los puestos de especialistas en enfermedades mentales y nerviosas, casi sin garantías de validez, que supimos mantener tenazmente, no obstante, para fundar, en 1933, la Clínica Psiquiátrica Municipal de Urgencia, con Departamentos Psiquiátrico y Neurológico independientes y modernos».

La funció psiquiàtrica d'aquest dispensari era la de diagnòstic i classificació dels malalts, en règim d'observació, i si es confirmava l'existència d'un trastorn mental en aquests malalts, el seu tractament corresponia a la Diputació.

La Clínica i dispensari psiquiàtrics, ocupava un solar contigu a l'Asil, situat al xamfrà nord dels carrers Llull i Sardenya. Constava de semisoterrani, baixos i dos pisos. Al xamfrà hi havia la porta central de l'edifici.

L'edifici, projectat per l'arquitecte municipal Sr. Josep Plantada, constava d'un cos central, el qual ocupava el xamfrà i dues ales: la del carrer de Llull destinada a dones i la del carrer Sardenya als homes.

Tenia una capacitat per a dos-cents sis malalts .

La inauguració de la Clínica de Psiquiatria es va fer per part de l'Alcalde Jaume Aiguader i Miró. l'octubre de 1933.

Aquest establiment va tenir una curta però intensa vida. Fou una víctima més de la Guerra Civil del 36.

En constituir-se la **Universitat Autònoma** i en ésser nomenats professors de Psiquiatria i Neurologia respectivament els caps dels serveis de l'Ajuntament de Barcelona es reconeixia públicament l'enorme talla científica i professional dels interessats així com l'altura funcional dels serveis que dirigien.

Així pot dir Rodríguez Arias l'any 1936: *«Más tarde, creaba yo el Instituto Neurológico y Mira instituía un gran Preventorio de Psiquiatría.*

En realitat, al desembre del 1936 la Clínica de Psiquiatria es convertí en **Institut Neurològic Municipal** sota la direcció del Dr. Bel-larmí Rodríguez Arias i al Col·legi de Jesús Maria es constituïa el **Sanatori Mental Municipal** sota la direcció del Dr. Galceran i Gaspar. La gegantesca figura d'Emili Mira havia d'apagar en el record del Dr. Rodríguez Arias la presència d'Artur Galceran, Lliteras i, fins i tot, del jove Pons i Balmes.

La culminació de la carrera psiquiàtrica de Mira s'assoleix el 1933 al ser nomenat professor agregat de Psiquiatria de la recent Universitat Autònoma de Barcelona, de la mateixa manera que Rodríguez Arias ho fou de Neurologia. Allà té com Ajudant a Ramon Sarró i Burbano. Al mateix temps Joaquim Fuster i Pomar, ho fou de Medicina Legal amb el Prof. Saforcada.

A la Universitat Autònoma imparteix tres cursos:

Una assignatura obligatòria de Psiquiatria dins el grup d'assignatures del període clínic on s'imparteixen nocions de Psicologia, Semiòtica i iniciació a la Terapèutica Psiquiàtrica.

L'altra assignatura formava part del grup d'especialitats noves, a elecció de l'alumne, i amb la possibilitat d'assistir-hi metges ja llicenciats, que comprenia 40 dies lectius de 8 a 11 del matí durant els mesos de maig i juny.

Finalment s'organitzaren uns cursos superiors i monogràfics entre el que es van impartir els següents:

Psiquiatria social Dr. O. Forel

Tractament dels símptomes psicogenètics, Dr. R.Sarró

Psiquiatria infantil Drs. Strauss, Moragas i Córdoba

Tècniques modernes d'exploració psiquiàtrica per part del propi Dr. Mira.

Les psychoses hallucinatoires chroniques . Dr. G.G. de Clerambault.

Teories etiopatogèniques de l'esquizofrènia. Drs. Mira i Sarró

Psicologia mèdica. Dr. Auerbach.

Caracterologia. Drs. W. Wolff i R. Sarró

Terapèutica de les psico i organoneurosis. Dr. E. Mira.

La Universitat Autònoma va ser abolida en acabada la Guerra Civil i el Dr. Mira va haver d'abandonar el país i començar el seu períple estranger on va continuar la seva activitat docent i investigadora especialment en el camp de la psicologia i la pedagogia.

Es interessant estudiar el Reglament proposat per Mira per adonar-nos de la modernitat de les disposicions indicades.

Tanmateix cal senyalar que, segons es desprèn dels registres de

farmàcia, que hem pogut consultar, qui feia la feina era precisament un home gris i treballador, el Dr. Lliteras, mentre que els altres, especialment en Mira, es dedicaven a la feina pública, política, universitària i representativa.

3.- SANATORI MENTAL MUNICIPAL.

La Guerra civil va causar un impacte terrible al país i també a la institució. L'any 1936 i com a conseqüència del gran augment de malalts amb alteracions neurològiques per ferides de guerra, es va decidir destinar l'establiment a neurologia i es van traslladar els malalts mentals al Col·legi de Jesús Maria situat al Passeig de la Bonanova, el qual havia estat incautat per l'Ajuntament.

Sembla que Rodríguez Arias es va assabentar dels propòsits d'enderrocament del col·legi de les Germanes del Sagrat Cor de la Bonanova per la seva germana que n'era la monja directora i aprofitant la situació angoixosa de la Clínica Mental que patia d'un excés de malalts mentals i de ferits de guerra, va convèncer les autoritats per a que traslladessin al mencionat col·legi tots els malalts mentals, quedant solament els neurològics a la Clínica del carrer Llull que es va convertir en el futur Institut Neurològic de ... "Un colegio religioso

de niñas- en trance de ser derruido- fue habilitado como Sanatorio Mental y la Clínica de Urgencia se destinó a Instituto Neurológico".

Fou nomenat director provisional el Dr. Joaquim Montagut i Vallobà, sembla que per motius polítics.

En el mateix any, el Dr. **Josep Pons i Balmes** passa a ser metge municipal de plantilla.

Els malalts estaven sota la responsabilitat del Dr. Lliteras i la secció de dones del Dr. Pons. Hi havia un metge de guàrdia el Dr. Hernández. Constava de tres plantes en les que hi van haver-hi gairebé 400 malalts

Aquesta situació va durar poc, i a causa de la gran quantitat de ferits de guerra, una vegada més els malalts psíquics es van veure obligats a traslladar-se. El 8 d'abril de 1938 es va constituir allí un «Hospital Militar de Base de Medicina», centre de reraguarda, i els malalts mentals, van haver de ser traslladats a un altre lloc. La majoria van fer-ho al manicomi de Sant Boi.

El mateix va passar amb el personal que va ésser distribuït diversos hospitals, alguns dels quals van retornar al Neurològic.

El Dr. Montagut, per exemple, amb data de 23 d'abril de 1938, fou traslladat al Neurològic.

Va canviar el nom per **Institut Psiquiàtric Municipal** i això va durar fins el final de la guerra.